

جستجوگر واژه های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی و واژه های معادل و رایج آنها در سیستم های بازیابی اطلاعات

شاپوررضا برنجیان^۱، محمد باقر دستغیب^۲

^۱ عضو هیات علمی گروه زبانشناسی رایانه‌ای مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری.
^۲ استادیار گروه پژوهشی طراحی و عملیات سیستم های مرکز منطقه ای.

نام نویسنده مسئول:

شاپوررضا برنجیان

چکیده

مطالعه واژه های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی، به عنوان یکی از مهمترین عامل تأمین کننده واژه های جدید زبان به دلیل نقش کلیدی آن در جلوگیری از ورود واژه های بیگانه، از اهمیت زیادی برخوردار است.

این مقاله بر اساس طرح واژه های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی در سیستم بازیابی اطلاعات "مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری" تهیه گردیده است. ابتدا واژه های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی، توسط طرح دهنده از خود فرهنگستان جمع آوری شده و پس از بررسی های اولیه، هر واژه و معادل آن بطور مجزا در اکسل وارد گردیده است، هرگاه بازیابی انجام گیرد، در آن عملکرد نرم افزار به گونه ای است که با ارائه یک واژه می توان واژه مصوب همان واژه را مشاهده نمود و چنانچه این واژه با واژه مصوب، مورد نظر جستجوگر نباشد، کاربر می تواند با تغییر یا تصحیح آن نسبت به جستجوی مجدد، اقدام نماید.

اجرای این طرح از ریزش کاذب اطلاعات موجود در شبکه کتابخانه منطقه ای جلوگیری کرده و با تسری آن در سایر شبکه ها از جمله شبکه جهانی وب می توان از ریزش اطلاعات در آن شبکه ها نیز جلوگیری بعمل آورد.

واژگان کلیدی: مصوبات فرهنگستان؛ واژه معادل؛ بازیابی اطلاعات؛ واژه مترادف.

مقدمه

زبان علم زبانی در درون زبان است، زبان علم آنگونه کاربردی زبان فارسی است که در علم به کار می رود، علم شاخه های گوناگونی دارد و هر شاخه ی مجهز به دستگاه، دارای اصطلاحات و سنت های زبانی مختص به خود است، بنابراین، در هر زبان، نه با یک گونه کاربردی برای علم به مفهوم مطلق، بلکه با گونه های کاربردی متعدد برای علوم گوناگون سر و کار داریم، یعنی در هر زبان برای هر علمی زبانی داریم و برای هر زبانی واژه های مخصوص آن، این موضوع بویژه در ترجمه مطالب علمی از زبانهای مختلف به زبان فارسی مورد توجه قرار می گیرد.

یکی از مهمترین مسائل ترجمه معاصر، جایگزینی واژه های فارسی در برابر واژه های علمی و فنی سایر زبانها است و زبان نیز مانند سایر وسایل ارتباطی در سطح گسترده ای نیاز به واژه های تخصصی دارد.

برای رفع این معضل اهل هر زبانی چاره ای اندیشیده اند و ایرانیان نیز مانند فرانسویان در این زمینه تصمیم به ایجاد فرهنگستان زبان گرفتند.

فرهنگستان نیز با توجه به اهداف و توانایی هایی که در آن نهفته بود از اولین روز تأسیس به اندیشه حل معضل خط و زبان فارسی افتاد.

حاصل و نتیجه کوششها و مساعی اعضاء محترم این فرهنگستان این شد که در حدود ۲۹ جزوه تخصصی و ۲ جزوه عمومی توسط گروه واژه گزینی تهیه و به کلیه ادارات، سازمانها و مؤسسات دولتی و غیردولتی ارسال گردید و همچنین خود همین فعالیتها باعث به تصویب رسیدن قانون (ممنوعیت بکارگیری اسامی، عناوین و اصطلاحات بیگانه) در سال ۱۳۷۵ گردید. و بر این اساس بکاربردن واژه های بیگانه در گزارش ها و مکاتبات و سخنرانی ها و مصاحبه های رسمی و همچنین استفاده از این واژه ها بر روی کلیه تولیدات داخلی ممنوع گردیده است.

تاریخچه:

اساس کار کتابخانه های دیجیتالی و مراکز اطلاع رسانی و پایگاههای اطلاعاتی بر جستجو و بازیابی اطلاعات بنا شده است و امروزه در بسیاری از این مراکز جهت درون داد و بازیابی اطلاعات از کامپیوتر استفاده می کنند. که گاهی بدلیل اشکال در درون داد و گاهی نیز بدلیل عدم هماهنگی در روش درون داد و بازیابی و گاهی نیز بدلیل محدودیت استفاده از واژه های بازیابی، ریزش اطلاعات در زمان بازیابی، امری اجتناب ناپذیر است. اما چنانچه کلیدواژه ها بطور صحیح و کامل در زمان بازیابی اطلاعات مورد استفاده قرار گیرند، تا حد زیادی از پنهان ماندن تعدادی از رکوردهای موجود در پایگاهها جلوگیری بعمل می آید.

با توجه به اینکه از تأسیس مراکز اطلاع رسانی الکترونیکی در کشور بیش از چند دهه نمی گذرد و روشهای بکار رفته در آن هنوز بسیار تازه و نو می باشد لذا طرحهای پژوهشی و تحقیقاتی چندانی در این موارد انجام نگرفته، بویژه در خصوص طرح مذکور که هدف آن ارائه واژه مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی در زمان بازیابی معادل رایج آنها در سیستم بازیابی اطلاعات مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری و همچنین ارائه معادلهای رایج واژه ها در زمان جستجوی واژه های مصوب فرهنگستان می باشد. تاکنون این طرح یا طرح مشابهی در ایران انجام نگرفته است.

فرهنگستان زبان:

چون فرهنگستان کشور فرانسه سرمشق همه فرهنگستانهای جهان می باشد لذا ابتدا شمه ای از تاریخچه آن و فرهنگستانهای اروپا و سپس به فرهنگستان زبان و ادب فارسی اشاره خواهیم نمود. در آغاز قرن هفدهم میلادی در فرانسه رغبت و توجه خاصی نسبت به ادبیات در میان بود. نجای آن کشور یکی از مفاخر خود را در شرکت در محافل ادبی و تشویق و قدردانی از نویسندگان و شعرا می دانستند و در میهمانیهایی که ترتیب می دادند، آثار نظم و نثر خویش را در حضور جمع می خواندند و شنوندگان اظهار نظر می کردند.

این جنبش ادبی را در آن زمان جامعه مؤدب می نامیدند.

محافل ادبی مختلفی در فرانسه توسط افراد متفاوت به راه افتاد که از میان آنها محفلی بود که در خانه والانتین کنرار (Valentin conrart) از ادبای معروف آن زمان بود که بنیاد فرهنگستان فرانسه در آنجا گذاشته شد.

اولین جلسه رسمی فرهنگستان فرانسه در روز ۱۳ مارس سال ۱۶۳۴ میلادی تشکیل یافت ولی فرمانی که می بایست به امضای لوئی سیزدهم برسد و فرهنگستان را رسمیت دهد در ماه ژانویه سال ۱۶۳۵ میلادی صادر شد.

در ماده ۲۶ اساسنامه فرهنگستان تألیف فرهنگ و دستور زبان و اصول معانی و بیان و عروض را پیش بینی کرده بود.

بجز فرهنگستان فرانسه که عالی‌ترین مجمع از مردان نامی آن کشور در هر فن است و با آنکه از آغاز برای سرپرستی ادبیات تشکیل یافته، اندک اندک انجمنی شده است که عضویت آن بالاترین افتخارات مردان بزرگ کشور بشمار میرود، در فرانسه چهار فرهنگستان دیگر هست که با فرهنگستان فرانسه روی هم «انستیتوی فرانسه» نامیدند.

آن چهار فرهنگستان دیگر از این قرار است.

۱- فرهنگستان هنرهای زیبا، ۲- فرهنگستان علوم اخلاقی و سیاسی، ۳- فرهنگستان کتبه‌ها و ادبیات، ۴- فرهنگستان علوم (دهخدا ۱۳۷۱).

تاریخچه فرهنگستان زبان و ادب فارسی:

در سال ۱۳۱۳ وزارت معارف در صدد برآمد تا «آکادمی طبی» را تشکیل دهد برای مطالعه در این امر جلساتی با حضور چند تن از پزشکان معروف و بعضی از دانشمندان در دانشکده طب تشکیل یافت و نام «فرهنگستان» بعنوان معادل آکادمی در یکی از آن جلسات اختیار شد. و اساسنامه‌ای نیز برای فرهنگستان طبی نگارش یافت. پنج ماه بعد یعنی در زمستان ۱۳۱۳ ناگهان اندیشه‌هایی در اصلاح زبان و لغت و طرز نگارش فارسی بوجود آمد و در اوایل سال ۱۳۱۴ وزارت معارف طی بخشنامه‌ای به ادارات تابعه اعلام کرد تا قبل از تأسیس انجمن مخصوص متشکل از لغویون و دانشمندان از بکارگیری لغت جدید یا تبدیل لغات به لغات فارسی خودداری نمایند.

تا اینکه در تاریخ ۱۳۱۴/۲/۲۹ اساسنامه فرهنگستان به تصویب هیئت دولت رسید. فرهنگستان پس از آغاز بکار در نظام نامه داخلی خود پیش‌بینی کرد که کمیسیونهای زیر را برای اجرای اساسنامه تشکیل دهد.

- ۱- کمیسیون لغت
- ۲- کمیسیون اصطلاحات پیشه‌وران
- ۳- کمیسیون دستور
- ۴- کمیسیون کتب قدیم
- ۵- کمیسیون اصطلاحات و لاتین
- ۶- کمیسیون راهنمایی
- ۷- کمیسیون خط

اولین جلسه این فرهنگستان در تاریخ ۱۳۱۴/۳/۱۲ و به ریاست محمدعلی فروغی تشکیل گردید. پس از آغاز فرهنگستان، بر طبق مندرجات سالنامه‌های دانشسرای عالی انجمن اصطلاحات علمی هر سال در حدود ۳۵۰ لغت گردآورده و در حدود ۴۵ اصطلاح علمی در جلسه‌های عمومی خود تصویب کرده بطوریکه از ۱۳۱۱ تا ۱۳۱۹ خورشیدی روبه‌مرفته نزدیک ۳۰۰۰ واژه وضع و طبقه‌بندی شده که از میان آنها چهارصد لغت توسط استادان و دبیران در کتابها و درسها بکار رفته است. که در زیر به تعدادی از این لغات اشاره می‌شود (دهخدا ۱۳۷۱).

گشت آور	Moment	گرماسنج	Calorimètre
بی در رو	Adiabatique	تراوش	Osmose
گروش	Gravitation	آمیخته	Mélange
تپش	Pulsation	همریخت	Isomorphe
پیوسته	Continu	گردونه	Moteur

تا اینکه پس از انقلاب اسلامی در سال ۱۳۷۰ با توجه به اهمیت گزینش برابره‌های فارسی برای لغات فرنگی راه یافته به زبان فارسی، فرهنگستان زبان و ادب فارسی جمهوری اسلامی ایران به ریاست آقای دکتر حداد عادل از نخستین ماههای سال مذکور، تدوین و تنظیم اصول و ضوابط واژه‌گزینی را وجهه همت خود قرارداد و سرانجام پس از بحث‌ها و گفتگوهای طولانی قواعدی را به تصویب رساند.

این مجموعه قواعد طبعاً موجز و مختصر بود و شرح و تفصیلی می‌خواست تا برای کارشناسان و پژوهشگران و اعضای گروه‌های تخصصی واژه‌گزینی که با فرهنگستان همکاری دارند مفیدتر باشد. بنابراین پژوهشگران گروه واژه‌گزینی با استفاده از صورت مذاکرات جلسات شورای فرهنگستان و نظر خواهی بعضی استادان و صاحب‌نظران، شرحی به آن اصول افزودند و مثالهایی از آنچه باید و آنچه نباید ذیل هر اصل آوردند تا رعایت این ضوابط و تطبیق آنها بر مصادیق درست و نادرست آسان‌تر شود. و مجموعه‌ای تحت عنوان اصول و ضوابط واژه‌گزینی را منتشر نمودند.

در این قسمت به تعاریفی در مورد مترادف و هم‌معنایی می‌پردازیم.

مترادف و هم معنایی:

مدرسی (۱۳۸۵) "مترادف" را با "هم معنایی" یکی دانسته و می نویسد: واژه‌ها، یا عباراتی که دارای معنای یکسانی هستند، هم معنا خوانده می شوند. هم معنایی وقتی ممکن است که بتوان به جای جزء یا اجزایی از یک زنجیره-ی زبانی، جزء یا اجزای دیگر نهاد. بدون این که معنی زنجیره تغییر یابد. (مدرسی، ۱۳۸۵)

مترادف: به اصطلاح لغویون لفظی است که از حیث معنی بالفظ و جمله‌ی قبل یکی باشد (بهار ۱۳۶۹)
مترادف در لغت به معنی پی در پی و متوالی و شریک چیزی در اسم. دو سه لفظ که در معنی شریک باشند، چنانکه، قلب و فواد و چنان که هر سه به معنی دل است. دو یا چند لفظ مختلف که بر یک معنی دلالت کنند. (دهخدا ۱۳۷۱).
بعضی از واژه‌ها از حیث لفظ، جدا، ولی از حیث معنی یکی هستند:

علم و دانش، نور و روشنایی، خانه و سرا، جامه و لباس، صبر و شکیبایی، صلح و آشتی، دشت و بیابان، خوب و نیک، غم و اندوه، غمگین و اندوهناک، این گونه کلمه‌ها را مترادف گویند. (احمدی گیوی، انوری؛ ۱۳۸۸).

پالمر معتقد است که، اگر دو واژه دارای یک واژه متضاد باشند، این دو کلمه با یکدیگر مترادف هستند. (صفوی ۱۳۶۰)

مترادف: به کلماتی گفته می شود که اگرچه از نظر ظاهر باهم متفاوت هستند اما در هنگام کاربرد معنای یگانه ای را در ذهن شنونده و خواننده متبادر سازند.

موقعی که واژه‌ها دلالت بر شیئی یکسان میکنند، بطور غیر فنی تر آنها "هم معنا" تلقی می شوند. معمولا در این قبیل موارد تفاوت سبکی در میان است (فالك ۱۳۷۱).

کلمه‌ای که معنایی مشابه، معادل یا یکسان با کلمه دیگری دارد، هم معنا گفته می شود، غالبا اتفاق می افتد که در شرایط خاصی یک کلمه مناسب تر از دیگری باشد و گاهی نیز ممکن است دو کلمه فقط در جمله‌های خاصی هم معنا باشد (ریچارد، ۱۳۷۲).

ما در موارد بسیار زیادی دوست داریم یک چیز واحد را به طرق گوناگون بیان کنیم. هر چه مهارتمان در نوشتن بیشتر باشد، به همان میزان نیز بر تعداد شیوه‌های بیان افزوده می گردد. این امر، جستجوگران اطلاعات را با این مشکل روبرو می سازد که می بایست جمله‌بندی احتمالی نویسنده را حدس بزنند. ما به سیستم‌های بازبایی خاصی نیاز داریم که قادر باشند ایده‌ها را انطباق دهند و نه واژه‌ها را. علاوه بر این در نقاط مختلف دنیا و رشته‌های مختلف، ممکن است برای اشاره به چیزی واحد از عبارات مختلفی استفاده شود. در یک سیستم انطباق دقیق، چنانچه از واژه‌های برابر و مترادف استفاده نکنیم، اطلاعات مهمی را از دست خواهیم داد. سیستم پردازش زبان طبیعی باید بتواند پرسش را به صورت خودکار و از طریق اسامی مکان و واژه‌های مترادف مناسب، گسترش دهد. (مهرداد و فلاحی ۱۳۸۴)
تعدادی از زبان‌شناسان معتقدند که وجود معنای یگانه در دو واژه‌ی متفاوت وجود ندارد و یا بسیار نادر می باشد. علت آنکه دو واژه‌ی مطلقا مترادف در هیچ زبانی وجود ندارد، عدم انطباق و تشابه کامل اجزای تشکیل دهنده‌ی معنا یعنی مولفه‌های معنایی است. بر این اساس ما هر گروه از واژه‌ها را که به یک حوزه‌ی معنایی خاص تعلق دارند و با توجه به همسانی مقوله‌دستوری شان، آنها را مترادف می دانیم. بنابر این اگر دو یا چند واژه‌ی هم مقوله جزو حوزه و شبکه معنایی واحد و مشابه باشند، آن واژه‌ها مترادف خواهند بود. (خدا پرستی؛ ۱۳۷۶)

دو واژه هنگامی هم معنا تلقی می شوند که مجموعه‌ی مشخصه‌های آن‌ها یکسان باشد؛ می توان هم معناها را به منزله‌ی تفسیرهای واژگانی انگاشت. یافتن دو هم معنای کامل دشوار است. موقعی که دو واژه معنای یکسان دارند، به نظر می رسد که یکی از آنها با کسب مشخصه معنایی اضافی و تمایز دهند؛ به جدایی از دیگری می گراید. (فالك، ۱۳۷۱)

مدرسی (۱۳۸۵) می نویسد: باید توجه داشت که دو واژه هنگامی هم معنا تلقی می شوند، که مجموعه‌ی مشخصه‌های آنها یکسان باشد، می توان هم معناها را به منزله‌ی تفسیر واژگانی انگاشت. یافتن دو هم معنای کامل دشوار است.

بنابر آنچه که گفته شد، هم معنایی (= مترادف) کامل بسیار نادر است. بدین ترتیب حتی در واژه‌هایی که معنای آنها بسیار نزدیک به هم است. در جنبه‌های ظریفی که عموما منشا کاربردشناختی دارند، از هم متفاوت اند، مثلا معنای واژه‌های گنجانده شده در هر یک از قلابهای زیر به هم نزدیک-اند. {ثابت، پایدار، پایا، برقرار، بر جای، بر مکان}، {هدف، آماجگاه، برجاس، نشانه‌گاه}، و بسیاری گروه‌های واژگانی دیگر، که با نگاه اجمالی به لغت نامه می توان به گستردگی این نوع رابطه‌ی مفهومی در زبان فارسی پی برد. هر فارسی زبانی می داند که واژه‌ی "هدف" و "آماجگاه" کاربردهای یکسانی ندارند. بنا براین، با مطالعه در محتوا و مشخصه‌های واژه، معلوم می شود که دو واژه هیچ گاه به طور دقیق هم معنا نیستند، زیرا ممکن است بار محتوایی و معنایی آنها به مقدار کمی باهم تفاوت داشته باشد. به نظر می آید که امکانات زبانی، اجزای ندهند که دو واژه، معنای واحدی را به طور کامل داشته باشند. فقط گاهی واژه‌ها در برخی از هم نشینی‌ها روی زنجیره‌ی گفتار، می توانند معنای واحدی بیابند. (مدرسی، ۱۳۸۵). بنابر این ترادف بین دو واژه نسبی است و هیچ دو واژه‌ای بطور مطلق، مترادف هم نمی باشند.

دکتر خداپرستی نیز معتقد است که، در مبحث مترادفات سخن از پدیده‌ی ای مفرد و واحد نیست. بلکه شاهد مجموعه پدیده‌ها و حالاتی هستیم که شمار آن به دوازده می‌رسد. این مقوله‌های تقابلی دوازده گانه عبارتند از مقولات: سبکی/ معنایی/ مجازی/ حقیقی/ نحوی/ نقشی/ تام/ تقریبی/ مطلق/ کامل/ عاطفی و تبیینی که هریک از این مقولات زیر مجموعه‌هایی دارند که بر اساس معیارهایی مشخص، از شاخه اصلی منشعب می‌شوند. (خداپرستی؛ ۱۳۷۶).

روش انجام طرح تحقیقاتی

هدف:

با توجه به نوع نمایه سازی و انتخاب کلید واژه در سیستمهای مراکز اطلاع رسانی بویژه در مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری که از زبان طبیعی استفاده می‌گردد، بی شک واژه‌های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی نیز که پس از تصویب، در نوشته‌های نویسندگان و اساتید و دانشمندان و مشاهیر ایرانی بکار برده می‌شود، در نمایه سازی و انتخاب کلیدواژه نیز بکار می‌رود، نظر به اینکه مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری دارای غنی ترین بانکها و پایگاههای اطلاعاتی فارسی نه تنها در کشور بلکه در تمام جهان بشمار می‌رود و در زمان چاپ بسیاری از مقالات و کتابها و اطلاعات نمایه سازی شده نیز به سالهای قبل از تأسیس این مرکز باز می‌گردد. لذا شکی نیست که در انتخاب کلیدواژه‌ها در مقالات چاپ شده که قبل از تصویب بسیاری از واژه‌های مصوب فرهنگستان نوشته شده اند از واژه‌های غیر مصوب و سابق استفاده شده است، و چنانچه در زمان جستجو یکی از واژه‌ها (مصوب یا رایج در جامعه) عمداً یا سهواً فراموش شود، موجب ریزش اطلاعات مفید و به عبارت دیگر موجب عدم فراخوانی تعداد زیادی از رکوردهای موجود در مرکز می‌گردند، با بکارگیری این طرح بسیاری از رکوردها بازیابی شده و رکوردهای زیادی در دسترس جستجوگرها قرار می‌گیرد، و بدینوسیله از عدم فراخوانی تعداد زیادی از رکوردها تا حد زیادی جلوگیری بعمل می‌آید.

روش پژوهش:

در مرحله اول کلیه واژه‌های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی، جمع آوری و تهیه گردید و پس از بررسی هر واژه اعم از مصوب فرهنگستان یا معادل رایج و مصطلح آن، بعنوان مدخل وارد نرم افزار سیستم مرکز منطقه ای اطلاع رسانی علوم و فناوری گردید. در ضمن می‌توان این اطلاعات را روزآمد نگاهداشت. مراحل سه گانه انجام طرح بشرح زیر می‌باشد.

۱-مرحله اول:

۱-۱- مطالعات و بررسی های اولیه.

۱-۲- استخراج واژه های مصطلح و مصوب فرهنگستان زبان فارسی از سایت و کتابهای چاپ شده توسط آن فرهنگستان.

۱-۳- ورود اطلاعات در رایانه.

۱-۴- برآورد نیاز کاربران، و بررسی امکانات.

۲-مرحله دوم:

۲-۱- بررسی نوع و چگونگی زبان بکاررفته در رایست.

۲-۲- آنالیز سیستم.

۲-۳- طراحی داده ها.

۲-۴- طراحی سیستم ورود اطلاعات.

۲-۵- طراحی واسط سیستم با رایست.

۲-۶- طراحی دیکشنری.

۲-۷- طراحی سیستم جستجو.

۲-۸- تبدیل اطلاعات از سیستم قبلی به سیستم جدید.

۲-۹- پیاده سازی و عملیاتی کردن سیستم.

۳-مرحله سوم

۳-۱- طراحی Engine.

۳-۲- نصب سیستم بر روی رایانه

۳-۳- تست سیستم.

۳-۵- تهیه گزارش نهایی

آزمون نظام:

آزمون نظام در یک محیط واقعی انجام گرفت و بخوبی پاسخ داد.

از آنجایی که الگوریتم خاصی را طراحی کردیم، لذا این الگوریتم با سایر الگوریتم‌ها تفاوت فاحش دارد. این نظام قادر است پاسخ‌های سریعی را در کمترین زمان با حجم بالا فراهم آورد. این نظام را در محیطی که دارای ۷۰۱۸۵۸ رکورد دارد آزمودیم و نتایج (در تصاویر زیر نیز شرح داده می‌شود) بخوبی و با ۹۷٪ بدون خطا بدست آمد. با اجرای چنین آزمونهایی نسبت به اجرای صحیح برنامه اطمینان حاصل کردیم.

ورود اطلاعات:

ابتدا صفحه ای جهت ورود مدخل‌ها تهیه شد و در آن واژه‌ها به صورت عمودی وارد گردید. (مانند تصویر ۱). ابتدا واژه‌ها بصورت یک واژه ای (مانند: ترمینال / پایانه) آغاز گردید.

ID	word	synonym	Antonym
34	موزه	موزه/گنجینه	NULL
35	نمانکلاتور	نامگان	NULL
36	واکمن	بخش همراه	NULL
37	هال	سراسر	NULL
38	هدفون	دو گوشی	NULL
39	هلیکوپتر	بالگرد	NULL
40	هود	هوا بر	NULL
41	هیتر	بخاری برقی	NULL
42	هیتر	اجاقک	NULL
43	آبزی دان	آکواریوم	NULL
44	اجاقک	هیتر	NULL
45	بالگرد	هلیکوپتر	NULL
46	...بام پوش (فقط برا	ایزولاسیون	NULL
47	بخاری برقی	هیتر	NULL
48	برگردان	ریوایندر	NULL
49	پایانه	ترمینال	NULL
50	بخش همراه	واکمن	NULL
51	پوش برگ	فویل آلومینیومی	NULL
52	...پوش نوار (برای م	کاست	NULL

تصویر ۱- نمونه ای از صفحه ورود دیتاها در اکسل.

سپس برنامه نویس نسبت به نوشتن نرم افزاری جهت "فرم جستجوی خالی" اقدام نمود.

تصویر ۲- فرم جستجوی خالی (قبل از نصب بر روی رایست)

ابتدا قبل از نصب بر روی رایست تست برنامه، با ورود واژه های مختلف انجام پذیرفت.. با اجرای چنین آزمونهایی نسبت به اجرای صحیح برنامه اطمینان حاصل کردیم و با هماهنگی متخصصان رایست نسبت به نصب آن بطور موقت بروی رایست قسمت پایگاه اطلاعاتی مقاله های الکترونیکی اقدام نمودیم (تصویر ۳).

تصویر ۳- فرم جستجو (پس از نصب بر روی رایست)

پس از این مرحله تعدادی از واژه‌ها را که در تصاویر، بشرح زیر نشان داده می-شود، جستجو کردیم که نتایج بررسی‌ها همراه با تصاویر آنها در زیر به اطلاع خوانندگان محترم می‌رسد.

ابتدا واژه "پاراگراف" را که واژه مصوب آن "بند" می‌باشد، در قسمت جستجوی واژه وارد کردیم، و با کلیک بر روی قسمت "جستجوی همراه با مصوبات فرهنگستان"، دکمه جستجو را فشار دادیم (تصویر ۴).

تصویر ۴- فرم جستجوی واژه "پاراگراف" همراه با واژه مصوب در رایسست.

تصویر ۵ - صفحه انتخاب یا عدم انتخاب واژه مصوب فرهنگستان "بند"

با کلیک روی واژه جستجو صفحه جدیدی مانند "تصویر ۵" ظاهر می شود. که در آن در قسمت زیرین عنوان "کلیدواژه، مصوبات فرهنگستان زبان یا واژه مصطلح" واژه ی مصوب یا مصطلح آن واژه ظاهر می شود.

The screenshot shows the RICEST.ac.ir website interface. At the top, there's a header with the RICEST logo and navigation buttons: "جستجوی جدید", "فهرست منتخب", "صفحه خانگی", "حذف انتخاب ها", and "افزودن به اقلام علامتگذاری شده". Below the header, a search bar contains the text "نتایج 1 - 10 از تعداد 455 برای پاراگراف یا بند". The search results are listed below, with the first result being "اثر عصا ره قلبی نوراد موش NMRI بر تمایز سلول های بنیادی بند ناف موش NMRI". The result details include the author "کامران پرویز", the journal "شماره مدرک: 2490556", the journal name "نوع مدرک: مقاله فارسی Medical Sciences Journal", the year "سال: 1393", and the page count "تعداد صفحه: 7". There are also links for "اطلاعات بیشتر", "فصل کامل", and "تعداد دانلود: 0".

تصویر ۶- نتیجه جستجوی "پاراگراف" با واژه مصوب "بند"

سپس در صورت تایید، با علامت زدن بر، روبروی واژه مذکور مثلاً (بند) و کلیک بر روی "جستجو" آن واژه و واژه مصوب آن، جستجو خواهند شد (تصویر ۶) و در صورت عدم علامت زدن، واژه، بدون واژه مصوب، جستجو خواهد شد (تصویر ۷). در غیر این صورت با زدن بر روی کلید "بازگشت" صفحه به قسمت اول خود باز خواهد گشت.

The screenshot shows the RICEST.ac.ir website interface. At the top, there's a header with the RICEST logo and navigation buttons: "جستجوی جدید", "فهرست منتخب", "صفحه خانگی", "حذف انتخاب ها", and "افزودن به اقلام علامتگذاری شده". Below the header, a search bar contains the text "نتایج 1 - 10 از تعداد 24 برای پاراگراف". The search results are listed below, with the first result being "فقط چند پاراگراف". The result details include the author "شماره مدرک: 1926200", the journal "نوع مدرک: مقاله فارسی", the year "سال: 1391", and the page count "تعداد صفحه: 1". There are also links for "اطلاعات بیشتر", "فصل کامل", and "تعداد دانلود: 0".

تصویر ۷- نتیجه جستجوی "پاراگراف" بدون واژه مصوب

تصویر ۸- جستجوی واژه "پارلمان" با واژه مصوب فرهنگستان.

همچنین جستجوی واژه "پارلمان" در تصویر ۸ نمایش داده می شود. در تصویر بعدی (تصویر ۹) واژه مصوب آن (مجلس) نشان داده شده است و تصویر بعدی (تصویر ۱۰) نتیجه جستجوی "پارلمان" بدون واژه مصوب "مجلس" را نمایش می- دهد و تصویر بعدی (تصویر ۱۱) جستجوی هر دو واژه را (پارلمان و مجلس را) با هم نشان می دهد.

تصویر ۹- صفحه انتخاب یا عدم انتخاب واژه مصوب فرهنگستان "مجلس"

نتایج 1 - 10 از تعداد 43 برای پارلمان

مرتب سازی براساس:

1 ☐ احیای پارلمان: اصلاحات؛ گفت و گو با علامت‌حسین کرباسچی
 مضمین عقاریان
 شماره مدرک: 2326031
 نوع مدرک: مقاله فارسی
 فهرست
 سال: 1392
 تعداد صفحه: 4
 اطلاعات بیشتر
[فهرست کامل](#)
 تعداد دانلود: 0

2 ☐ روش‌های نظارت بر رفتار حرفه‌ای نمایندگان پارلمان: با تأکید بر حقوق ایران
 مجتهد رضا وژه

تصویر ۱۰- نتیجه جستجوی "پارلمان" بدون واژه مصوب

نتایج 1 - 10 از تعداد 961 برای پارلمان یا مجلس

مرتب سازی براساس:

1 ☐ نص قرار مجلس الامن 1701
 شماره مدرک: 1771024
 نوع مدرک: مقاله فارسی
 صمد اقتصادی
 سال: 2007
 تعداد صفحه: 6
 اطلاعات بیشتر
[فهرست کامل](#)
 تعداد دانلود: 0

2 ☐ زبان ایرانی در مجلس شورای اسلامی با تأکید بر نظریه گزینش سیاسی

تصویر ۱۱- جستجوی واژه "پارلمان" با واژه "مجلس" مصوب فرهنگستان

لازم به توضیح است که در نتایج جستجو، (در جستجوی انفرادی واژه های "بند" و "پاراگراف" و مشترک هر دو واژه) مغایرت های جزئی مشاهده می گردید، که پس از بررسی مشخص شد هنگام جستجوی مشترک، گاهی هر دو واژه در یک رکورد وجود دارد (تصویر ۱۲) که اینگونه رکورد ها یک واژه محسوب می شوند، در صورتی که در جستجوی انفرادی، این رکورد ها در هر دو جستجو محاسبه می-گردند.

تصویر ۱۲- نتیجه جستجوی "پاراگراف" با واژه مصوب "بند"

که هر دو واژه در رکورد مورد نظر وجود دارند. لازم به توضیح است که، این طرح به صورتی انجام گرفته که هم می توان با جستجوی واژه مصطلح، واژه مصوب فرهنگستان را مشاهده کرد و هم با جستجوی واژه فرهنگستان می توان واژه مصطلح را مشاهده نمود. استفاده از زبان برنامه نویسی: در این طرح جهت برنامه نویسی، از زبان برنامه نویسی به روش زبان Visual studio و در قالب زبان (C #) (C شارپ) استفاده گردید. انتخاب این زبان برنامه نویسی بدلیل هم آهنگی آن با برنامه رایسست (RICEST) بوده است. در این نظام ابتدا کاربر می تواند در هر بار یک واژه را ارائه نموده و نتیجه جستجوی آن واژه همراه با مترادف آنرا مشاهده نماید.

کاربرد طرح:

امروزه در بسیاری از مراکز اطلاع رسانی در کشور، از رایانه جهت بازیابی اطلاعات استفاده می شود و ریزش اطلاعات در زمان بازیابی اطلاعات امری اجتناب ناپذیر است، اما چنانچه کلید واژه ها بطور صحیح و کامل در زمان جستجو مورد استفاده قرار گیرند، تا حد زیادی از پنهان ماندن تعدادی از رکوردها جلوگیری بعمل می آید. شکی نیست که تهیه، جمع آوری و ورود این اطلاعات به شبکه های اطلاع رسانی، زمان، نیروی انسانی و هزینه های بسیاری را می طلبد و چنانچه این اطلاعات بطور مطلوب بازیابی نشوند، موجب هدر رفتن این زمان، نیرو و هزینه های مصرف شده خواهند گردید. اجرای این طرح باعث می شود تا متخصصین، محققین، کاربرها و دانشجویان با واژه های مصوب در رشته تخصصی خود آشنا شوند، و بتوانند در مقالات و نوشته های خود، واژه های مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی را در برابر لغات خارجی، بکار برند و با این کار تا حدودی از هجوم بی رویه واژه های بیگانه به زبان فارسی (که گام اول جهت تهاجم فرهنگی محسوب می شود) جلوگیری به عمل می آید و زبان فارسی از خالصی بیشتری برخوردار خواهد بود. علاوه بر آن، موجب به کارگیری واژه های فارسی بجای واژه های خارجی در زبان علمی کشور خواهد شد.

بطور خلاصه می توان از نتایج این طرح استفاده های زیادی برد که از آن جمله می توان به موارد زیر اشاره نمود:

- از نتایج این طرح می توان برای افزایش واژه های جستجو استفاده نمود.
- از این نرم افزار در نظامهای ذخیره سازی و بازیابی اطلاعات می توان استفاده کرد.
- در آموزش زبان نیز می توان از این نرم افزار استفاده کرد.
- از نتیجه این طرح می توان در جهت تدوین اصطلاحنامه ها سود برد.
- و می تواند در گسترش دامنه لغات نویسندگان، شاعران، گویندگان و سخنوران مفید واقع شود.
- همچنین می توان در جهت تنوع بخشیدن به نوشته و نطق از آن بهره گرفت.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

این سیستم برای اولین بار بطور علمی و عملی در مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری به اجرا در آمده است. آنچه مشاهده می‌شود، بخشی از تحقیق انجام گرفته در این مرکز می‌باشد. از این نظام در شبکه درونی و سایت مرکز منطقه‌ای اطلاع رسانی علوم و فناوری استفاده می‌شود.

پیشنهاد جهت پژوهشهای دیگر این است که نرم افزار آنگونه عمل کند که :

الف) کاربر بتواند بجای مشاهده یک واژه مصوب فرهنگستان، چندین واژه مصوب یک واژه را مشاهده کند.(مانند: چرخ بال، بالگرد، هلیکوپتر).

ب) کاربر بتواند هم زمان با مشاهده واژه مصوب، متضاد واژه را نیز مشاهده کند.

ج) نرم افزارها بتوانند به زبانهای برنامه نویسی مختلف نوشته شوند.

منابع و مراجع

- [۱] احمدی گیوی ، حسن؛ ، انوری .حسن . (۱۳۸۸). دستور زبان فارسی ۱. تهران: موسسه فرهنگی فاطمی
- [۲] بهار ، محمد تقی (ملک الشعرا)؛ (۱۳۶۹) "سبک شناسی" ؛ انتشارات امیرکبیر؛ تهران.
- [۳] خدا پرستی، فرج الله ، (۱۳۷۶). فرهنگ جامع واژگان مترادف و متضاد زبان فارسی شیراز انتشارات دانشنامه فارس .
- [۴] دهخدا ، علی اکبر، (۱۳۷۱) " لغت نامه " انتشارات دانشگاه تهران ، پاییز ۱۳۷۱
- [۵] ریچارد، جک؛ پلت، جان؛ وبر، هایدی، (۱۳۷۲)، ترجمه: وثوقی، حسین، میر حسینی، سید علی اکبر ، "فرهنگ توضیحی زبانشناسی کاربردی لانگمن"، تهران، مرکز ترجمه و نشر کتاب.
- [۶] صفوی، کورش . (۱۳۸۶) . آشنایی با معنانشناسی تهران: نشر پژواک کیوان .
- [۷] فالک، جولیا اس؛(۱۳۷۱)، "زبانشناسی و زبان، بررسی مفاهیم بنیادی زبان شناسی"، ترجمه خسرو غلامعلی زاده، انتشارات معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی، مشهد.
- [۸] مدرسی، فاطمه. (۱۳۸۷). ازواج تا جمله. تهران: نشر چاپار.
- [۹] مهرداد، جعفر ؛ فلاحتی فومنی، محمدرضا.(۱۳۸۴). معنا شناسی و بازیابی اطلاعات، مشهد، انتشارات کتابخانه رایانه ای ، شیراز، کتابخانه منطقه ای علوم و تکنولوژی .